

Resultaten en aanbevelingen

Dorpsenquête en dorpsgesprekken Heilig Landstichting 2018

Inleiding

Eind 2015 is in Heilig Landstichting, ons dorp binnen de gemeente Berg en Dal, een onderzoek (dorpsgesprekken en enquête) geweest om zicht te krijgen op wensen en mogelijkheden op thema's, door de dorpsgemeenschap zelf aangedragen. Dit onderzoek, onder auspiciën van het bestuur van de Dorpsvereniging, heeft naast veel materiaal, ook veel actie opgeleverd. Op de volgende onderwerpen gingen groepen dorpsbewoners met elkaar aan de slag: bewegen, jong & oud, zorg voor elkaar, duurzaamheid, groen, ontmoeten en dorps huis. Over de bevindingen van deze groepen is regelmatig gerapporteerd via de Oorschelp, 't Oorbelletje en de site van de dorpsvereniging.

De gemeente Berg en Dal hecht grote waarde aan dorpsinitiatieven. Zij stimuleert haar dorpen een dorpsagenda te ontwikkelen. Het bestuur van de dorpsvereniging heeft de uitvoerders van het dorpsonderzoek 2015 gevraagd de dorpsagenda Heilig Landstichting te actualiseren. Daar is de dorpsenquête 2018 uit gekomen, een enquête waar 101 dorpsbewoners aan bijgedragen hebben, gevolgd door gesprekken met 23 dorpsbewoners over de betekenis van de enquête en welke agenda daaruit voortvloeit. Tevens is er een vergelijking gemaakt met de gegevens van 2015. Dit verslag doet daarvan verhaal.

Algemeen

Over de achtergrond van de deelnemers aan de enquête het volgende:

In ons dorp zijn de afgelopen 2 jaar veel nieuwe en jonge mensen komen wonen. In de leeftijdscategorie 26 - 46 jaar waren dat 10 van de 13 dorpelingen die in die jaren hier zijn komen wonen en deelgenomen hebben. Zij zijn ook de groep met thuiswonende kinderen. Waar mogelijk zullen we deze leeftijdsgroep extra uitlichten.

Leeftijd	2015 % van 160	2018 % van 101
< 25 jaar	7%	1%
Van 26 – 64 jaar	45%	59%
> 64 jaar	48%	40%
	100%	100%
van 26 - 46 jaar		13%

Bij de gesprekken was de leeftijdsverdeling als volgt:

26 - 45 jaar	3
46 - 65 jaar	6
> 65 jaar	14

Globaal kun je zeggen dat de verhoudingen in woonjaren nog gelijk zijn:

verdeling over straten	2015 % van 160	2018 % van 101
Andreaslaan	10,0%	11,9%
Biesseltsebaan	0,5%	0,0%
Carmelweg	5,0%	3,0%
Cenakelweg	0,0%	1,0%
Joanneslaan	9,0%	8,9%
Josuelaan	2,5%	4,0%
Koning Davidlaan	9,0%	6,9%
Lucaslaan	2,0%	5,0%
Luciaweg	0,5%	0,0%
Meerwijksebaan	3,0%	2,0%
Mgr. Suyslaan	0,5%	0,0%
Mozes en Aaronlaan	6,0%	5,9%
Nijmeegsebaan	12,0%	11,9%
Pauluslaan	9,5%	6,9%
Petruslaan	9,5%	7,9%
Philippuslaan	5,5%	3,0%
Profetenlaan	2,5%	2,0%
Rechterslaan	6,0%	5,9%
Simonlaan	2,5%	5,0%
Sionsweg	1,0%	1,0%
Sophiaweg	1,5%	3,0%
Thaddeuslaan	1,5%	1,0%
Onbekend	0,0%	4,0%
Van Haftenlaan	0,5%	0,0%
	100,0%	100%

Woonachtig sinds	2015 % van 160	2018 % van 101
> 50 jaar	4%	6%
30 - 50 jaar	20%	16%
10 – 30 jaar	49%	45%
< 10 jaar	27%	33%
onbekend	0%	1%
	100%	100%

De Nijmeegsebaan en de Andreaslaan scoren weer het hoogste. Begrijpelijk, het zijn de langste straten. Verder blijft de verdeling ongeveer gelijk en zien we dat vrijwel alle straten in ons dorp in 2018 een bijdrage hebben geleverd.

In 2015 niet gevraagd, nu wel, met welk cijfer ons dorp **gewaardeerd** wordt:

cijfer	2018	26 - 46 jaar
7	10	2
8	39	5
9	42	5
10	10	1
	101	13

Niemand lager dan een 7, een 8,5 gemiddeld, dat zegt wel iets over de sfeer in en waarde van ons dorp. En in de jongere leeftijdsgroep, vaak met kinderen, is die waardering ook zo aanwezig. We komen daar nog op terug.

Als belangrijkste **positieve en negatieve elementen** aan ons dorp worden genoemd (meer dan 10%):

Positief aan ons dorp	2015 % van 160	2018 % van 101
Rust	62%	71%
Ruimte	33%	49%
Groen	25%	41%
Natuur	23%	29%
Dicht bij Nijmegen	33%	23%
Dorpsgemeenschap	16%	21%

Negatief aan ons dorp	2015 % van 160	2018 % van 101
Geen opmerking	46%	37%
Gebrek aan winkels	23%	32%
Sociale context – weinig contact(mogelijkheden)	11%	13%
Weinig voorzieningen (oude dag)	10%	11%

Enigszins contrair aan elkaar staan de positieve waardering van de dorpsgemeenschap en de negatieve waardering van de sociale context. Alles bij elkaar is er niet zoveel veranderd.

De 26 - 46 jarigen noemen ook rust, ruimte, groen en natuur als de belangrijkste positieve elementen. Dicht bij Nijmegen en dorpsgemeenschap spelen voor hen nauwelijks een rol. Aan de negatieve kant staat voor hen vooral het gemis van een supermarkt.

Nauwelijks genoemd, toch interessant om te noemen wordt aan positieve kant nog vermeld gezelligheid, vrijheid, nabijheid van het bos en privacy, aan negatieve kant zijn dat: een teveel aan verkeer, kneuterigheid en geen doorsnee van Nederland zijn.

We hebben ook gevraagd naar de **stand van het vrijwilligerswerk** in ons dorp. Daar kun je alleen maar gelukkig van worden, zoveel wordt er door zoveel mensen aan allerlei activiteiten bijgedragen of willen ze gaan bijdragen. Het gaat dan om het volgende: filmhuis, stadstheater, vluchtelingen/asielzoekers, bestuur dorpsvereniging, burens, kerk, Oorschelp, werkgroep duurzaamheid, straatfeestcomité, dorpsapp, bieb, dorpsborrel, bridgen, dorpsommetje, dorpsnetwerk, heemkunde, armoedebestrijding, collectes, koningsdag, sinterklaasfeest, mantelzorg, Orientalis, Oranjevereniging, Orion, KBO. En daar houdt het niet mee op, zo'n 25 dorpingen willen(nog wel meer) bijdragen aan dorpsactiviteiten. Daarbij worden genoemd: (kinder)activiteiten mee uitvoeren, asielzoekers, armoedebestrijding, bezoeken oudere bewoners, koffieochtenden, bibliotheek, boodschappen doen, patrouilleren, groen, klussendienst, zorg voor licht dementerenden, mantelzorg, planten bomen, rookvrij HLS, samen koken, straatborrel/feest. Een vrijwilligersnetwerk in ons dorp vinden 96 van de 101 respondenten zinvol.

Ook in de dorpsgesprekken is het belang van het vrijwilligersnetwerk aan de orde geweest. Er werd een voorkeur uitgesproken voor

- een centraal, coördinerend orgaan in het dorp
- dat goed fysiek, telefonisch en digitaal bereikbaar is
- waar vraag en aanbod bij elkaar gebracht worden
- voor een veelvoud aan diensten
- waar zicht is op (hulp)vragen en er snel geschakeld kan worden naar anderen en andere organisaties die steun kunnen verlenen
- onder het motto: vrijwilligerswerk is vrijwillig, niet vrijblijvend.

Het lijkt ons dat dit een concrete actie in de dorpsagenda rechtvaardigt.

Een laatste algemene vraag in de enquête ging naar de **uitdagingen** waar we als dorp voor staan. Dat levert het volgende staatje op:

belangrijkste uitdagingen 2018			
dorpshuis, incl. verbouwing	17	dorpsgemeenschap	20
dorpswinkel	2	zorg voor oudere bewoners	3
gezond oud worden	1	duurzaamheid	17
groen/natuur	6	organiseren activiteiten	1
vasthouden waarmee we bezig zijn	1	mooi museum	2
betrokken bij beleid gemeente	1	kinderactiviteiten	1
aantrekkelijk dorp voor jonge gezinnen	3	geen gezeik	1
bewaren rust in dorp	5	veiligheid	3
		Totaal genoemd	84

De belangrijkste zijn, en dat ligt absoluut in de lijn met andere antwoorden, de ontwikkeling van ons dorps huis (laat het nu eindelijk eens aangepakt worden!), het verder vorm geven aan de dorpsgemeenschap en duurzaamheid.

In de gesprekken hebben we gevraagd naar een prioritering in de uitdagingen en naar nog niet genoemde uitdagingen. Daar kwam de volgende lijst uit (op basis 4 of meer keren benoemd):

belangrijkste uitdagingen 2018	Score:	Directe actie:
dorps huis, incl. verbouwing	15	Druk op gemeente opvoeren – directe actie Communicatie ontbreekt volledig Nieuwe mogelijkheden voor exploitatie zsm
groen/natuur	4	Adviezen, communicatie en actief beleid t.a.v. bijen/ vlinders/ fruitbomen Om dorps huis Meer bloemen, dan meer bijen en vlinders
zorg voor oudere bewoners	4	Vrijwilligersteam is hierbij van belang
duurzaamheid	5	Verkennen groene energiecentrale Uitwisseling Betere waterhuishouding Van het gas af! Zelf aanpakken Betrekken bij beleid gemeente
organiseren activiteiten	4	JdB, golf Rondom duurzaamheid
Kinder/jeugd activiteiten	4	Kabouterpad, schaatsbaan Plek voor pubers
veiligheid	5	Oversteekplaats Nijmeegsebaan - Andreaslaan Politie zichtbaar Verkeer Vandalisme

Het dorps huis, ons Zaalje, werd het meest genoemd. En het belang daarvan komt ook in de uitwerking van de thema's vaak terug.

De volgende nieuwe, nog niet eerder genoemde uitdagingen werden tijdens de gesprekken genoemd:

Duurzaamheid bij verbouw dorps huis Een betere communicatie rondom ontwikkeling dorps huis Opzetten dorpskoor Een handwerkclub Opnieuw bestraten begin Pauluslaan Contact tussen Orientalis – dorpsvereniging Peutergym - dans Waterspeeltoestel Boogschietclinic + pizza IJsbaan Pluktuin + kas Café/restaurant in dorps huis Tiny forest Minder tegels in tuinen Van aardgas af, energiebesparing Honden niet los laten lopen Uitdragen hoe blij we zijn met elkaar
---

We geven dit mee als uitgesproken wensen. We hebben erbij aangegeven dat het noemen van uitdagingen ook zou moeten leiden tot het zelf actief daarmee worden. Alleen noemen is gratis.

Thema's

In de gesprekken hebben we de deelnemers steeds gevraagd de voor hen 2 belangrijkste thema's te benoemen. Dat leverde het volgende resultaat (geel gearceerd het meest genoemd):

Thema	Waarom prioriteit, welk belang voor ons dorp?
☐ jong en oud 5	Jong: hebben het druk genoeg, er moet begrip zijn voor hun situatie Jong en oud met elkaar leven xx Weerspiegeling van ons dorp Elkaar zien - helpen
☐ groen 9	Koesteren Belangrijk voor klimaat, ook voor leefklimaat Samenhang met duurzaam
☐ zorg voor elkaar 7	Verantwoordelijkheid voor de buurt Dit is ontmoeten, sociale cohesie, betrokkenheid leidt tot initiatieven Wellicht nogal wat ouderen die zo nu en dan wat hulp behoeven Daar draait het leven om (vraag en aanbod) Ouderen die niet zelfstandig kunnen meedoen
☐ bewegen 1	Daar doe ik van alles voor Eigen verantwoordelijkheid
☐ dorps huis 11	Contact, ontmoetingspunt Moet snel gebeuren Belangrijk voor activiteiten, contacten leggen, dorpsborrel etc.
☐ duurzaamheid 10	Unieke kans, genoeg mogelijkheden Toekomstgericht, flinke opgave Dorp groen houden, duurzame ontwikkelingen stimuleren Samen optrekken
☐ ontmoeten 9	Voor de senioren, eenzaamheid bestrijden Samen optrekken

Groen en duurzaamheid liggen in elkaars verlengde. Het dorps huis is vooral genoemd als katalysator voor allerlei andere activiteiten. Dat bewegen laag scoort betekent niet dat dit niet belangrijk wordt geacht. In de afweging scoort het wat lager, in de praktijk van alledag zien we de belangstelling voor de dorpsommetjes en het begeleide wandelinitiatief.

Na deze algemene opmerkingen gaan we een aantal thema's, die in de enquête en tijdens de gesprekken bevraagd werden, verder uitwerken.

Bewegen

In het dorpsonderzoek 2015 was bewegen geen apart aandachtspunt. Toch bleek bij een aantal thema's (jong & oud, zorg voor elkaar) dat bewegen daarin steeds terugkwam en het resulteerde erin dat er een aparte themagroep bewegen ontstond die zich op een aantal uitwerkingen concentreerde. Dat waren beweegtuintje, dorpsommetje, gymnastiek, bewegen voor ouderen en valpreventie.

In zijn algemeenheid vindt men dit van bewegen als thema:

wat ik nu vind	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	minder belangrijk	onbelangrijk	weet niet	totaal	van belang ¹
allen	14	43	35	4	4	1	101	56%
26-46 jarigen	4	5	4	0	0	0	13	69%

Ruim de helft van de respondenten hecht waarde aan bewegen. En dat komt dan overeen met de maatschappelijke waarde die aan bewegen, in elke leeftijdscategorie, gegeven wordt.

wat ik nu vind van	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet	totaal	extra aandacht nodig	maakt er zelf gebruik van
beweegtuin	22	54	16	9	101	15	16
dorpsommetje	46	35	15	5	101	17	22
gymnastiek	14	64	18	5	101	3	4
bewegen voor ouderen	41	39	16	5	101	28	8
valpreventie	39	41	15	6	101	15	8

Ongeveer de helft van de deelnemers van 47 - 65 jaar (19 van de 48) en vanaf 65 jaar (19 van de 41) vindt bewegen voor ouderen van belang.

Als extra aanvulling wordt verder nog genoemd een 2e jeu-de-boulesbaan, een trimparcours, speeltuin ook voor baby's en peuters, een hardloop- en een mountainbikegroep.

In de dorpsgesprekken is bewegen niet als apart thema aan de orde geweest (zie vorige pagina).

Jong (& oud)

Hoewel we steevast deze titel gebruiken, blijkt in de praktijk dat we het hier vooral hebben over jong. Oud komt veel meer terug in zorg voor elkaar. En daar hoort het óók thuis.

De vragen in de enquête zijn niet ingevuld door de kinderen zelf. Uiteindelijk heeft slechts 1 18-jarige de enquête ingevuld. Alle antwoorden zijn dus van hun ouders en andere volwassen betrokkenen.

We beginnen bij kinderen < 12 jaar. Dit zijn de vergelijkbare resultaten:

voorzieningen voldoende voor kk <12jaar						
	hnme ²	nme	n	me	hme	
2015	3%	16%	53%	24%	5%	100%
2018	1%	20%	47%	23%	10%	100%
26 - 46 jarigen	0%	23%	46%	23%	8%	100%

¹ Zeer belangrijk en belangrijk samen

² hnme=helemaal niet mee eens, nme=niet mee eens, n=neutraal, me=mee eens en hme=helemaal mee eens

Over het algemeen blijft men vinden dat er voldoende voorzieningen zijn voor deze kinderen. Dat geldt ook voor de ouders (26 -46 jarigen).

Als we kijken naar de afzonderlijke activiteiten, dan zien we de volgende positieve waardes:

	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet	
koningsdag	69	24	2	6	101
paaseieren zoeken	59	33	2	7	101
sinterklaas	68	26	1	6	101

In de dorpsgesprekken wordt bovenstaand beeld bevestigd. Er wordt vooral gewezen op het plezier hebben met elkaar en het vergroten van de saamhorigheid.

En als nieuwe activiteiten worden genoemd:

1 mei viering, activiteiten buiten schooltijd, speeltuin ook voor peuters, school, disco, jeugdbieb, groepsapp voor voetbal, kindercafé, kinderboerderij, maandelijkse boswandeling, sporttoernooi en vossenjacht. Als meest zinnig/haalbaar werd in de dorpsgesprekken het organiseren van sport(niet alleen voetbal)toernooien genoemd.

Voor kinderen > 12 jaar geldt het volgende:

voorzieningen voldoende voor kk >12jaar						
	hme	nme	n	me	hme	
2015	13%	24%	49%	8%	6%	100%
2018	15%	21%	49%	10%	6%	100%
26 – 46 jarigen	15%	31%	46%	0%	8%	100%

Ruim een derde van de respondenten gaf in 2015 en geeft nu opnieuw aan dat er te weinig voorzieningen voor deze leeftijdsgroep zijn. In de groep 26 – 46 jarigen is dat percentage wat hoger. Hier zitten ook veel van de ouders van kinderen > 12 jaar.

Als we kijken naar wat belangrijk gevonden wordt, zien we het volgende:

	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet		extra aandacht
voetbaltoernooi	51	33	2	15	101	14
chillen	34	46	7	14	101	18
oppassen op kk	60	27	3	11	101	12
oppas honden	32	40	13	16	101	7
helpen met internet/ict	59	33	2	7	101	32

In de dorpsgesprekken wordt bovenstaand beeld bevestigd.

En als nieuwe activiteiten worden daarbij genoemd: creatieve activiteiten, activiteiten matchen via Oorschelp, film kijken, sport meer dan voetbal, kindercafé, spelen op straat, rolschaatsbaan, bootcamp, klusjes voor ouderen en meedenken over toekomst. In de gesprekken werd de nadruk gelegd op het kindercafé en klusjes doen voor ouderen. Opgemerkt dient wel te worden dat de jongeren zelf niet aan de gesprekken hebben deelgenomen en dat maar 1 jongere de enquête heeft ingevuld.

Zorg voor elkaar

Allereerst hebben we weer gekeken naar de vergelijking met 2015. Dat geeft het volgende resultaat:

voorzieningen voldoende voor ouderen > 65 jaar							
	hnme	nme	n	me	hme		
2015	6%	16%	43%	30%	5%	100%	
2018	5%	25%	46%	20%	5%	100%	
> 65 jaar	15%	34%	27%	22%	2%	100%	

Duidelijk is dat de respondenten in 2018 voor bijna 1/3^e vinden dat er te weinig voorzieningen voor ouderen zijn. En de helft van de ouderen bevestigt dat!

Uitgesplitst naar de onderwerpen die de afgelopen jaren aan de orde zijn geweest, geeft dat het volgende beeld:

	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet		extra aandacht nodig
mantelzorg	74	17	0	10	101	26
telefooncirkel	53	32	3	13	101	12
buurtapp	57	36	4	4	101	10
Aandacht voor sociaal licht dementerenden	62	25	2	12	101	22
ondersteuning sociaal team	64	24	1	12	101	21
vrijwilligersnetwerk	66	24	2	9	101	39

Erg veel belang wordt gehecht, gekoppeld aan de gesprekken, aan de ontwikkeling van een vrijwilligersnetwerk (al eerder geconstateerd), aan een goed functionerende buurtapp, en aan aandacht en zorg voor licht dementerenden. En een goed functionerend sociaal team is van groot belang.

Als 'nieuwe' gewenste activiteiten worden genoemd:

koffie drinken bij ouderen, burendelen mantelzorg samen met familie, straatcontactpersonen doen beroep op vrijwilligersnetwerk, kennis nemen van het therapeutennetwerk, hulp bij aanvraag professionele hulp, aandacht voor oudere alleenstaanden, klussendienst, ouderenvervoer en meer woningen voor ouderen. Aandacht voor oudere alleenstaande en de klussendienst kregen in de gesprekken een hoge prioriteit.

Duurzaamheid

De aandacht voor duurzaamheid stijgt. In 2015 werd dit voor 73 % (zeer) belangrijk gevonden, in 2018 is dit gestegen naar 88 %. Dit is in lijn met de stijgende aandacht voor klimaat en energiebronnen in onze samenleving.

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	minder belangrijk	onbelangrijk	weet niet	
2015	33%	40%	25%	0%	2%	0%	100%
2018	36%	52%	10%	1%	1%	0%	100%

Dit belang zien we voor een groot gedeelte terug in de afzonderlijke genoemde activiteiten:

	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet		extra aandacht
energiebesparing	88	12	1	0	101	32
zonnepanelen	78	22	1	0	101	18
klimaatneutraal	62	36	1	2	101	33
afkoppelen regenwater	51	31	10	9	101	25
info/lezingen	51	43	5	2	101	11

Energiebesparing en klimaatneutrale activiteiten, waar zonnepanelen ook bij horen, kregen in de gesprekken een voorkeursbehandeling.

En als nieuwe activiteiten worden genoemd:

aandacht cosmetische aspecten (buitenkant), van belang voor alle leeftijdsgroepen, deelauto, delen opbrengsten milieumaatregelen, gasloze ervaringen delen, warmtepomp, groene dorpsenergiecentrale, Isolatie van gebouwen, en geluidsoverlast apparatuur particulier en gemeente en stimuleren vegetarisch eten. Hiervan werden in de gesprekken vooral genoemd de aandacht voor cosmetische aspecten (het aangezicht van het dorp) en een eigen groene dorpsenergiecentrale.

Groen

De vraag bij het onderzoek van 2015 was of ons dorp als een aantrekkelijk groen dorp werd gezien..

De reacties maakten het volstrekt zichtbaar dat veel dorpingen het onderwerp een warm hart toedragen. En dat is nog steeds zo:

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	minder belangrijk	onbelangrijk	weet niet	
2015	65%	26%	8%	1%	1%	0%	100%
2018	59%	40%	1%	0%	0%	0%	100%
26 – 46	85%	15%	0	0	0		100%
46 – 65	68%	32%	0	0	0		100%
> 65 jaar	42%	56%	2%	0	0		100%

Als we kijken naar de leeftijdsgroepen, dan zijn er toch aanzienlijke verschillen. Hoe jonger, hoe belangrijker je het vindt!

Als we kijken naar de afzonderlijke activiteiten, dan krijgen we dit beeld:

	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet		extra aandacht
fruitbomen planten	46	45	5	5	101	24
lezingen	51	41	8	1	101	19
onderhoud Kerkebosje	73	23	4	1	101	44

Duidelijk is dat het Kerkebosje voor veel mensen belangrijk is, dat bleek ook in de gesprekken, en dat het goed onderhouden moet worden. Een mooi uitdaging!

En als nieuwe activiteiten worden in de gesprekken genoemd:

zondagsrust bewaken, uitwisseling bruikbare vegetatie, toename bijen en vlinders, biodiversiteit in openbaar- en privé groen, composteren eigen afval huishouden en tuin, een pluktuin en een kasje voor liefhebbers, compensatie grote bomen, groenontwikkeling openbaar/privaat groen in dorp en Orientalis meer integreren in het dorp en dus ook het bouwplan. Vanuit de gesprekken waren de zorg voor bijen en vlinders en het composteren van eigen afval de belangrijkste zaken.

Dorpshuis

De aanleiding voor het dorpsonderzoek 2015 lag bij de plannen rondom ons dorps huis 't Zaalte en de verbetering daarvan. Daar is toen veel over gezegd en er zijn ook een reeks aanbevelingen gedaan aan het bestuur van 't Zaalte. In 2018 is er een lichte verschuiving opgetreden.

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	minder belangrijk	onbelangrijk	
2015	32%	39%	24%	3%	3%	100%
2018	22%	54%	19%	5%	0%	100%
26 – 46	8%	77%	15%	0%	0%	100%
46 – 65	22%	43%	24%	11%	0%	100%
> 65 jaar	27%	59%	14%	0%	0%	100%

Er is meer behoefte/waardering uitgesproken met de kanttekening dat snelle verbouwing nodig is. Het duurt allemaal te lang. Dat zie je terug in onderstaand staatje. De waardering voor het dorps huis is in de leeftijdsgroep 46 – 65 jaar het laagst, zij het toch nog 65% tegenover de 85% bij de 2 andere groepen.

	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet		maakt gebruik	extra aandacht
verbouwing 't Zaalte	70	24	2	5	101		47
dorpsborrel	59	35	4	3	101	48	10
samen koken en eten	39	44	15	3	101	15	17
cursussen	56	39	5	1	101	24	11
bibliotheek	48	41	11	1	101	18	10
koffieochtenden	38	43	14	6	101	7	17
bridgen	26	47	21	7	101	7	3

Het is overduidelijk dat het belang van bepaalde activiteiten niet voor iedereen in dezelfde mate aanwezig is. Het is wel de kunst om dorpsbewoners met dezelfde interesses bij elkaar te brengen. In de gesprekken was 't Zaalte ook het belangrijkste. Het kan niet snel genoeg opgeknapt zijn om meer activiteiten te kunnen bergen. Bij cursussen werd aangegeven dat daarbij ook gebruik gemaakt kan worden van in ons dorp aanwezige kwaliteiten, expertise en interesses. Boekbesprekingen worden gemist en persoonlijke feesten zouden mogelijk moeten zijn.

Ontmoeten

Ontmoeten is de kern van menselijke interactie. Het valt dan wel op dat het belang van ontmoeten in de enquête van 2018 nog hoger scoort dan in 2015 (76% t.o.v. 71%).

	zeer belangrijk	belangrijk	neutraal	minder belangrijk	onbelangrijk	
2015	32%	39%	24%	3%	3%	100%
2018	21%	55%	22%	3%	0%	100%
2018						
26 - 45	8%	77%	15%	0%	0%	13 mensen
46 - 64	17%	43%	33%	7%	0%	46 mensen
> 64 jaar	29%	59%	12%	0%	0%	41 mensen

De behoefte aan ontmoeten blijft sterk aanwezig. Dat zien we ook in de uitgesplitste cijfers per leeftijdsgroep. In de tussengroep wordt het belang niet zo hoog ingeschat, in de jongere en oudere groep des te meer. Maar toch, niet voor niets scoren straatfeest en speeltuin voor jong en oud hoog.

2018	belangrijk	neutraal	onbelangrijk	weet niet		maakt gebruik	extra aandacht
jeu de boules	42	47	8	4	101	19	6
26 - 45	7	5	0	1	13		
46 - 64	16	23	4	3	46		
> 64 jaar	19	18	4	0	41		
Dorpslunch	48	42	7	4	101	27	6
26 - 45	4	7	1	1	13		
46 - 64	18	19	6	3	46		
> 64 jaar	26	15	0	0	41		
Straatfeest	64	31	5	0	101	41	26
26 - 45	10	3	0	0	13		
46 - 64	26	17	3	0	46		
> 64 jaar	26	13	2	0	41		
speeltuin jong-oud	66	28	5	2	101	17	15
26 - 45	12	0	0	1	13		
46 - 64	30	13	2	1	46		
> 64 jaar	23	14	3	1	41		
Koningsdag	59	35	6	1	101	0 ³	0
26 - 45	11	0	0	2	13		
46 - 64	26	17	3	0	46		
> 64 jaar	20	17	3	1	41		
Openluchtfilm	40	50	11	0	101	25	0
26 - 45	11	0	0	2	13		
46 - 64	18	21	7	0	46		
> 64 jaar	11	26	4	0	41		

We hebben ook nog gekeken naar mogelijke verschillen in leeftijdsgroepen (1 persoon is jonger dan 26 jaar).

³ Niemand heeft aangegeven mee te doen met het feest op koningsdag en/of wil daar extra aandacht voor.

En als nieuwe activiteiten worden in de enquête genoemd: dorpsfeest, dorpslunch in een weekend zodat meer mensen vrij zijn, een hangplak creëren voor jongeren. Vooral het dorpsfeest, een dag in het jaar met veel activiteiten, wordt later in de gesprekken naar voren gehaald.

Conclusies en aanbevelingen

Wat leert ons dit onderzoek? Allereerst dat er binnen 3 jaar geen hemelbestormende veranderingen in ons dorp plaatsvinden. Er is sprake van geleidelijke aanpassingen, aanpassingen doordat er veel nieuwe mensen zijn komen wonen, aanpassingen omdat de tijdgeest langzaam verandert, aanpassingen omdat er op een nieuwe manier prioriteiten gesteld worden. En dat is begrijpelijk, daar zijn we niet zo verschillend in met de rest van ... En hoe belangrijk zijn die verschillen, het gaat toch om de vragen die wij met elkaar in ons dorp zelf willen beantwoorden. Het gaat om die zaken die wij van belang vinden en waar we de komende jaren tijd en energie aan willen besteden. En die agenda, die kunnen we nu wel opmaken. Een agenda waarin we met elkaar vastleggen dat we daar de komende jaren aan willen werken. En dat werken vragen we niet aan anderen die het wel voor ons kunnen doen. Dat werken, dat doen we zelf. Die werkers, dat zijn we zelf. Ideeën omzetten in actie, dat laten we niet over aan anderen. Veranderen begint bij jezelf, als jij het niet doet, als ik het niet doe, dan komt er niets van terecht. En dat je daar anderen vaak bij nodig hebt, dat spreekt vanzelf. En dit leert ons dit onderzoek ook. Wat in 2015 is begonnen, aandacht van groepen dorpsbewoners voor specifieke thema's, daarmee aan de slag gaan en weer mee ophouden als het niet echt aanslaat. Maar ook en meer enthousiast ontmoeten, ontwerpen, vernieuwen, vasthouden. En dat zien we vooral bij thema's als duurzaamheid, bewegen en zorg voor elkaar. Daar zijn steeds nieuwe initiatieven die body geven aan het onderwerp. Er is geen voorgeschreven weg, het is al zoekend die dingen doen die onze gemeenschap van belang vindt.

De enquête en de gesprekken hebben wederom veel inzicht gegeven in de gedachten die in ons dorp over ons dorp leven. Wij noemen de belangrijkste algemene opmerkingen:

- De waardering voor het wonen in ons dorp en deel uit te maken van de dorpsgemeenschap is buitengewoon groot;
- Toch worden er nog vraagtekens gezet bij de sociale context: hoe sterk zijn we in werkelijkheid op elkaar betrokken;
- De jongste groep volwassen dorpsbewoners (over het algemeen de inwoners met kinderen) voelt zich niet zo verbonden aan de dorpsgemeenschap, maar heeft wel veel waardering voor activiteiten die gericht zijn op hun kinderen;
- Er zijn veel bewoners die als vrijwilliger, zowel binnen als buiten het dorp, maatschappelijk actief zijn. En er zijn er ook voldoende die bereid zijn (nog meer) vrijwilligerswerk in het dorp op te pakken. Een verdere 'professionalisering' van het vrijwilligerswerk in ons dorp wordt door velen geambieerd;
- Er zijn veel nieuwe uitdagingen en activiteiten genoemd;
- Het dorpshuis 't Zaalte moet nu eindelijk maar eens gerenoveerd worden (ze zijn gelukkig al begonnen!). Activiteiten en ontmoeten mogelijk maken worden gezien als de belangrijkste doelen van het dorpshuis;
- Duurzaamheid leeft steeds meer, het wordt gezien als de belangrijkste ontwikkelcomponent voor de komende jaren. Zeker in de combinatie met groen zijn er vele mogelijkheden;

Dit brengt ons op de volgende algemene aanbevelingen:

- Betrokkenheid op elkaar kan niet afgedwongen worden. Zorg er voor dat de dorpsbewoners elkaar kunnen en willen ontmoeten;
- Maak het vernieuwde dorps huis een centrum voor ontmoeting en activiteiten voor jong, middelbaar en oud (samen met het bestuur van 't Zaalteje);
- Maak werk van een vrijwilligersnetwerk met centrale coördinatie. Het vrijwilligerssteunpunt van Forte Welzijn kan daar behulpzaam bij zijn;
- Maak gebruik van beschikbare kwaliteiten van onze inwoners. De meesten doen graag mee;
- Onderzoek door in gesprek te gaan op welke wijze de binding van de jongste groep volwassen dorpsbewoners met het dorp. en de verbinding met de andere dorpsbewoners meer inhoud kan krijgen;
- Ga ook in gesprek met de jongeren > 12 jaar en met ouderen > 80 jaar over hun behoeften en mogelijkheden.

Uit de gegevens van de verschillende thema's komen wij, zonder het belang van de niet-genoemde onderwerpen te bagatelliseren, tot de volgende aanbevelingen:

• Thema's krijgen inhoud omdat mensen zich daaraan verbinden en er zich voor inzetten. Zorg ervoor dat wat er gebeurt voortdurend gecommuniceerd wordt met het dorp; • Bewegen blijft belangrijk, blijf dit stimuleren. Onderzoek of het mogelijk is bij de speeltuin enkele beweegtoestellen voor volwassenen/ouderen te realiseren; • Onderzoek of het mogelijk is bij de speeltuin enkele beweegtoestellen voor peuters te realiseren; • Aandacht voor licht dementerende en voor mantelzorgers wordt op hoge prijs gesteld; • Duurzaamheid speelt een steeds belangrijker rol in ons leven. Zorg dat we elkaar op de hoogte houden en stimuleer dat we daarin goed met elkaar afstemmen en/of ontwikkelen (bijv. de groene dorpsenergiecentrale); • In de plannen van de begraafplaats (HLS) staat het renoveren van het Kerkebosje genoemd. • Ontmoeten is vanzelfsprekend, 3/4e van de respondenten vindt dit! Het belang ervan wordt onderstreept. Grote activiteit voor kk en volwassenen. Koningsdag	• Zorg ervoor dat de informatie over wat er gebeurt regelmatig in het dorp verspreid wordt. • Reanimeer de commissie speeltuin met een bredere opdracht. • Informatieavond is geweest, de dorpswandelingen zijn begonnen. Het op te zetten vrijwilligersnetwerk zou hier goede diensten kunnen vervullen. • Hulde aan de huidige werkgroep. • Steun dit! • Samenspel met Oranjecomité is van belang. Zet in op een gezamenlijke dorpsactiviteitenagenda.

Het lijkt ons dat de contouren van een dorpsagenda hiermee gegeven zijn. Het gaat erom de aanbevelingen te beoordelen (rekening houdend met wat er allemaal over gezegd en geschreven is,

en met wat er momenteel al zichtbaar is in ons dorp), en er doelen, dorpelingen en daden aan te verbinden.